

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 ของกรมอาชีวศึกษาเป็นหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 โดยมุ่งเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับสภาพความเปลี่ยนแปลง และความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมที่เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตกำลังคน ระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาอาชีพ ที่มีความรู้ ความชำนาญการเฉพาะทาง มีคุณธรรม จริยธรรม วินัย เจตคติ บุคลิกภาพ เป็นผู้มีความรู้ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา ผู้เรียนต้องรู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาตนเอง และพัฒนางานอาชีพให้ตรงกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการ และเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบ และวิธีการเรียน ได้ ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ เปิดโอกาสให้สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น มีส่วนช่วยพัฒนาหลักสูตร และการจัดการศึกษา เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับสภาพชุมชน และท้องถิ่นนั้น ๆ (กรมอาชีวศึกษา, 2540, หน้า 4)

อย่างไรก็ตาม สภาพความเป็นจริงของการเรียนการสอน หลักสูตรอาชีวศึกษา ที่ผ่านมา ยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสภาพเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ของผู้เรียนเท่าที่ควร ดังที่พะยอม แก้วกำเนิด (2533, หน้า 2-3) กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษา การจัดการเรียน การสอนในปัจจุบันมีอยู่มากมายหลายส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ไม่เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนอยู่ นักเรียนได้เรียนในเรื่องไกลตัว ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ ในสังคม ครอบครัว และ ท้องถิ่นของตน นอกจากนี้เนื้อหาสาระที่เรียนเป็นเรื่องที่ถูกกำหนดให้เรียน มิใช่เรื่องที่เลือกเรียนด้วยตนเอง และการเรียนการสอนก็จะเน้นที่ทฤษฎี มากกว่าการปฏิบัติ แนวทางในการแก้ปัญหา และปลูกฝังให้ผู้เรียน เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักค้นคว้า แก้ปัญหาได้ และมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมนั้น กรมวิชาการ (2536, หน้า 9) ได้เสนอแนะว่า การที่ผู้เรียน ได้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคม นั้น จะต้องนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งที่เป็นธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ก็จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง

จนสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาได้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงสมควรอย่างยิ่งที่ต้องเอาทรัพยากรต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน และในชุมชนซึ่งถือว่าเป็น แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ที่สำคัญมาใช้ก็จะเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาดังที่กรมวิชาการ (2536, หน้า2)กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ที่สำคัญในท้องถิ่น เป็นแหล่ง ความรู้สำคัญของการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนต้องมีทั้งในและนอกหลักสูตร เพื่อเสริมประสบการณ์ทางสังคม จัดสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนา ความคิด และปรับเทคนิคการเรียนการสอนของครูให้เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และชี้แนะ ผู้เรียนในการค้นคว้าความรู้ และปลูกฝังคุณธรรมในเชิงปฏิบัติมากขึ้น

การนำเอาแหล่งวิทยาการการเรียนรู้มาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนนั้น นอกจากจะช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นแล้ว ยังสามารถแก้ปัญหา ได้หลายประการ เช่นปัญหาการขาดแคลนสื่อการสอน ปัญหาผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญ และไม่ สนใจบทเรียนได้ เพราะผู้เรียนได้ใช้วัสดุ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้เรียนจากสภาพที่เป็นจริงจาก ประสบการณ์ตรงโดยผ่านประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทาง ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ ผู้เรียนออกไปศึกษาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ หรือเชิญบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรก็ ย่อมเป็นกระบวนการสอนที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมในเรื่องการนอบน้อมและเคารพต่อผู้ใหญ่ ตลอดจนได้มีโอกาสฝึกทักษะในการพูดเชิญวิทยากร และกล่าวขอบคุณ พร้อมทั้งฝึกการซักถาม อย่างมีเหตุผลมีผล ดังนั้นการที่ครูใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในท้องถิ่นมาช่วยสนับสนุนการเรียน การสอนในเนื้อหาวิชาใดก็ตามย่อมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับ ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตของตนเอง เพราะเป็นสิ่งที่มืออยู่มาดมายและใกล้ตัวของผู้เรียนหลายประการ ในขณะเดียวกัน ก็เป็นการปลูกจิตสำนึกเยาวชนในท้องถิ่น ที่จะหันมาสำรวจทำความเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อม อันเป็นทรัพยากรรอบตัว

ภาษาไทยเพื่ออาชีพ เป็นกลุ่มวิชาภาษา ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการติดต่อ สื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และกิจกรรมเกี่ยวกับงานอาชีพ เนื้อหาสาระของวิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ จะประกอบด้วยการพูดในที่ประชุมในโอกาสต่าง ๆ ของสังคม การเขียน รายงาน เขียนโครงการ เขียนรายงานการประชุม การจัดทำสูจิบัตร การเขียนบทความสั้นๆ ที่ เกี่ยวข้องกับงานอาชีพ เขียนจดหมายธุรกิจ จดหมายกิจกรรม ที่จำเป็นต่องานอาชีพ การเขียนบท ร้อยกรองง่าย ๆ เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารงานอาชีพ และการเขียนบันทึก เป็นต้น (สายใจ ทองเนียม , 2540, หน้า 2)

จากเนื้อหาสาระดังกล่าว ครูผู้สอนสามารถจัดระบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันได้ โดยครูต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ ในชุมชนเป็นอย่างดี ครูและผู้เรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทไปจากเดิม คือ เปลี่ยนเป็นครูและผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของความสนใจ เน้นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระตามหลักสูตร โดยอาศัยแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชนมาประกอบการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิด และรู้จักปฏิบัติตน ในการแก้ปัญหา พัฒนาตน พัฒนาอาชีพ และช่วยเหลือชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ ครูและผู้เรียนสามารถใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น การพูดในโอกาสต่าง ๆ การฝึกอบรม การเขียนโครงการ การประชุม การทำงานกลุ่ม ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้และฝึกฝนเฉพาะในสถานศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการศึกษาในปัจจุบัน ได้เปิดกว้างให้มีการเรียนรู้ครอบคลุม และขยายไปทุกแห่งหน ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเองได้ โดยใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชน และสื่อการเรียนการสอนที่มีมากมาย ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชน อันได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงกิจกรรม ประเพณี โครงการ สถานการณ์ต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อย่างใกล้ชิดนั้น จะเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง ได้พบเห็น ได้สัมผัส โดยการกระทำและปฏิบัติจริง ต่อสภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ได้ฝึกปฏิบัติจริง และดำเนินการต่าง ๆ อย่างแท้จริงในชุมชน ดังที่ พะนอม แก้วกำเนิด (2533, หน้า 34) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชน เป็นการดึงสภาพนอกโรงเรียน เข้าสู่ใน โรงเรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ออกไปเรียนรู้วิชาจริงในท้องถิ่น

ชุมชนในจังหวัดลำปาง นับเป็นแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพได้อย่างดียิ่ง โดยเฉพาะในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เพราะเนื้อหาของรายวิชา จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และ กิจกรรมเกี่ยวกับงานอาชีพ ที่ผู้เรียนต้องรู้จักแสดงออกทางการพูด การเขียน และการติดต่อสื่อสาร หากผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจากแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ ในชุมชนก็จะช่วยเพิ่มทักษะและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์แก่การประกอบอาชีพในอนาคต ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ

ในการปฏิบัติงานจริง และเกิดทักษะและความสามารถในการทำงานที่ดี ตรงกับความต้องการของ ตลาดแรงงานทั้งในสถานประกอบการ และการประกอบอาชีพอิสระต่าง ๆ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาที่รัฐบาลมิได้มุ่งหมาย แต่เฉพาะผลิตกำลังคนเพื่อประกอบอาชีพเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งที่จะจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น อันจะนำความสำเร็จไปสู่วิชาชีพของตน (สุตารักษ์ แก้วดวงแสง, 2542, หน้า 2) นอกจากนี้ การเรียนรู้โดยใช้แหล่งวิทยาการของชุมชน ยังสร้างความเชื่อมั่น และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ฝึกให้ผู้เรียนร่วมทำงานกับผู้อื่น กล่าวคือ กล่าวแสดงออก ในทางที่ถูกที่ควร ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถภาพการประกอบอาชีพ ในอนาคตต่อไป

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในลักษณะสำรวจความคิดเห็นของ ผู้เรียน ที่ใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ เพื่อประกอบการเรียนวิชาภาษาไทย เพื่ออาชีพ และ ผลที่ผู้เรียนได้รับว่ามีมากน้อยเพียงใด ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะมีอะไรบ้าง ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่า ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียน และของชุมชน และจะเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การสอน ตลอดจนกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่ใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ ประกอบการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหา และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ ประกอบวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ใน 4 สาขาวิชา คือ การบัญชี การเลขานุการ การตลาด และ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 360 คน
2. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา คือ ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่มีต่อการใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ 5 ประเภทคือ ประเภทบุคคล ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ประเภทศิลปหัตถกรรม และงานช่างท้องถิ่น ประเภทสถานที่สำคัญ และ

องค์กรต่าง ๆ ประเภทมรดกทางวัฒนธรรม และกิจกรรมประเพณี รวมทั้ง ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการใช้แหล่ง วิทยาการการเรียนรู้ประกอบการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงความคิดเห็นตามความรู้สึกของตน เกี่ยวกับการใช้แหล่ง วิทยาการการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ผลที่ได้รับ จากการใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้

นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หมายถึง นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 คณะบริหารธุรกิจ ในสาขาวิชาการบัญชี การเลขานุการ การตลาด และคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ที่ศึกษาใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง

แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ หมายถึง บุคคล หรือ สถานที่ที่ใช้ศึกษาเพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ หรือความชำนาญ ซึ่งสถานที่ที่ใช้ศึกษาจะอยู่ในท้องถิ่น หรือในชุมชนของ จังหวัดลำปาง

การใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ หมายถึง การนำแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ ที่มีอยู่ใน ท้องถิ่น หรือในชุมชนจังหวัดลำปางมาใช้ประกอบการเรียน การสอน

วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ หมายถึง วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 รหัสวิชา 30001101 หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 ของกรมอาชีวศึกษา อยู่ในกลุ่มวิชาภาษาที่มุ่งให้ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมใน ชีวิตประจำวันและกิจธุระเกี่ยวกับงานอาชีพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียน การสอนวิชาภาษาไทย เพื่ออาชีพให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม และใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนาแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ และพัฒนาสื่อ การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ